

# Reflektioner

Jakob Svensson

IIES, Stockholms universitet

# Ett exempel

- 300 miljoner människor i Afrika söder om Sahara (SSA) lever under fattigdomsgränsen på 1 US dollar per dag
- I genomsnitt är deras genomsnittliga dagliga inkomst ungefär 80 cents
- *Vad skulle krävas för att lyfta alla fattiga i SSA upp till fattigdomsgränsen?*
- $300 \text{ miljoner} \times 0.20 \times 365 \approx 22 \text{ miljarder US\$}$ .
- Köpkraftskorrigerat (priset varor som fattiga människor köper är billigare i fattiga än rika länder), krävs "endast" runt hälften.
- 48 miljarder US dollar i bistånd (ODA) till SSA.

# Slutsatser av exemplet?

## Rätt slutsats:

- Bistånd borde kunna spela en roll

## Fel slutsats:

- Bistånd handlar om att ge tillräckligt med pengar till fattiga länder (och identifiera rätt projekt att stödja) – ingenjörsansatsen.
- Ekonomisk forskning har visat att det inte (enbart) handlar om resurser.
- Peter Bauer noterade redan 1971:  
När förutsättningar inte gynnar utveckling, kommer biståndets effekter vara begränsade eller kan till och med göra skada om de bevarar eller förstärker dessa förutsättningar.

# Biståndets dilemma

- Hjälpa där behoven är som störst men där också risken för misslyckande också är som störst.
- Svåra beslut:
- Exempel: 2010 erhöll Robert Mugabes Zimbabwe bistånd (ODA) motsvarande mer än 10% av Zimbabwes national inkomst (ungefär US\$60 per person).
  - Finns det stora behov i Zimbabwe?
  - Är förutsättningarna (politiken) den rätta för tillväxt och effektiv fattigdomsbekämpning?

# Biståndets grundmål (och tillväxt)

- Skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.
- För fattigdomsbekämpning (i ett längre perspektiv) är tillväxt centralt
- Tumregel: Inkomsten fördubblas varje 70/% tillväxt år.
  - 1% tillväxt => tar 70 år för inkomsten att fördubblas
  - 6% tillväxt => tar 12 år för inkomsten att fördubblas

# Behovet av utvärderingar

- Biståndet skiljer sig från annan offentligt finansierad verksamhet
- Många aktörer
  - Tanzanias regering var tvungna att producera 2,000 rapporter till olika biståndsaktörer och ta emot 1,000 biståndsdelegation varje år
- I utvecklingssamarbetet saknas en naturlig återkoppling från tjänsteproducent till nyttjare
  - tjänsterna levereras inte i samma land som de finansieras
  - de som finansierar (invånare i givarlandet) kan inte direkt verifiera effekten av åtgärden
  - de som kan verifiera (invånare i mottagarlandet) har få möjligheter att utkräva ansvar av givaren

Utvärderingar av effekten borde vara en central komponent inom biståndet

Många föreställningar men lite evidens

# Tre grundfrågor

- När är bistånd motiverat?
- Hur bör bistånd utformas?
- Hur bör biståndsverksamhet organiseras?



# Kartläggning

- Hur och till vilka länder ger vi bistånd?
- Till vilka sektorer/områden?
- Hur mycket av det vi ger kommer fram till mottagarländerna?
- Vad gör biståndsorganisationerna idag för att följa upp och utvärdera deras verksamhet?

# Lätt att hamna fel

- Grundproblemet är inte brist på kapital eller bistånd.
- Att ta reda på om och hur mycket pengar som kommer fram till en viss sektor kan ge oss vissa svar om hur biståndet fungerar och hjälpa oss identifiera relevanta frågor
  - Det säger lite om biståndets effekter och måluppfyllande

# Lätt att hamna fel

- Som en av pionjärerna inom utvecklingsekonomin, Paul Rosenstein-Rodan, noterade redan på 1940s:  
*“you may think you are building a power station when you have actually financed a brothel”*
- Att utvärdera biståndet är viktigt, men svårt!